Shahid Beheshti University of Medical Sciences

Irtiqa Imini Pishgiri Masdumiyat (i.e., Safety Promotion and Injury Prevention) **Editorial**

2026; Vol. 14; No. 1; 1-4 Journals.sbmu.ac.ir/spip

Childhood Vaccination Against Infectious Diseases During Wartime: An Inevitable Pathway to Enhancing Safety and Preventing Mortality

Ali Delpisheh*

Department of Epidemiology, Faculty of Public Health & Safety, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran
Safety Promotion and Injury Prevention Research Center, Research Institute for Health Sciences and Environment, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

Received: 2026/07/20 Accepted: 2026/09/22

Abstract

Vaccination is one of the most effective and cost-effective public health interventions for preventing infectious diseases, reducing disability and mortality, and promoting sustainable population health. Its importance becomes even greater during armed conflicts, when mass population displacement, disruption of healthcare services, destruction of health infrastructure, insecurity, resource shortages, and limited access to affected areas can substantially reduce vaccination coverage and create conditions conducive to outbreaks of vaccine-preventable diseases. Moreover, vaccination provides not only direct protection to vaccinated children but also contributes to herd immunity, thereby protecting vulnerable children who cannot receive vaccines for medical reasons. Vaccination should therefore be regarded not merely as an individual medical intervention but as a collective social responsibility and a fundamental strategy for population survival. According to 2025 data, although a large proportion of children worldwide received essential vaccines, millions of children remained completely unvaccinated, with a substantial proportion living in politically unstable, conflict-affected, and underserved areas. In such settings, reaching every child, maintaining immunization services, addressing misinformation, and rebuilding public trust in health systems are essential priorities. The continued implementation of childhood vaccination programs in Iran during wartime demonstrates the importance of health-system preparedness and resilience in maintaining essential preventive services. Ensuring uninterrupted childhood vaccination during armed conflicts should therefore be considered an integral component of public safety, disease prevention, and protection of future generations.

Keywords: *Armed conflict, Childhood vaccination, Disease prevention, Herd immunity, Infectious diseases*

Please cite this article as:
Delpisheh A. Childhood Vaccination Against Infectious Diseases During Wartime: An Inevitable Pathway to Enhancing Safety and Preventing Mortality. Irtiqa Imini Pishgiri Masdumiyat. 2026;14(1):1-4. https://doi.org/10.22037/iipm.v14i1.53531

* **Corresponding Author:** a.delpisheh@sbums.ac.ir

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

ارتقای ایمنی و پیشگیری از مصدومیت‌ها

سال ۱۴۰۵، دوره ۱۴، شماره ۱، ۴-۱

سخن سردبیر

Journals.sbmu.ac.ir/spip

واکسیناسیون کودکان در برابر بیماری‌های واگیر در شرایط جنگی، مسیری اجتناب‌ناپذیر برای ارتقای ایمنی و پیشگیری از مرگ و میر

علی دل‌پیشه*

گروه اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت و ایمنی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

مرکز تحقیقات ارتقای ایمنی و پیشگیری از مصدومیت ها، پژوهشکده علوم بهداشتی و محیط زیست، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۴/۲۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۶/۳۱

چکیده

واکسیناسیون یکی از مؤثرترین و مقرون‌به‌صرفه‌ترین مداخلات بهداشت عمومی برای پیشگیری از بیماری‌های واگیر، کاهش ناتوانی و مرگ‌ومیر و ارتقای سلامت پایدار جوامع است. اهمیت واکسیناسیون در شرایط جنگی دوچندان می‌شود؛ زیرا جابه‌جایی گسترده جمعیت، اختلال در ارائه خدمات بهداشتی و درمانی، تخریب زیرساخت‌ها، ناامنی، کمبود منابع و دسترسی محدود به مناطق درگیر می‌تواند زمینه‌ساز کاهش پوشش واکسیناسیون و بروز همه‌گیری‌های قابل پیشگیری شود. از سوی دیگر، واکسیناسیون با ایجاد ایمنی جمعی، علاوه بر حفاظت از کودکان واکسینه‌شده، از گروه‌های آسیب‌پذیری که امکان دریافت واکسن ندارند نیز محافظت می‌کند و از این رو، یک مسئولیت اجتماعی و راهبردی برای بقای جوامع محسوب می‌شود. بر اساس داده‌های سال ۲۰۲۵، اگرچه بخش عمده‌ای از کودکان جهان واکسن‌های ضروری را دریافت کرده‌اند، میلیون‌ها کودک همچنان از واکسیناسیون محروم هستند و بخش قابل توجهی از آنان در مناطق ناپایدار، جنگ‌زده و کم‌برخوردار زندگی می‌کنند. در چنین شرایطی، دسترسی فعال به کودکان، تداوم برنامه‌های ایمن‌سازی، مقابله با اطلاعات نادرست و بازسازی اعتماد خانواده‌ها به نظام سلامت از الزامات اساسی محسوب می‌شود. تداوم موفق برنامه واکسیناسیون کودکان در ایران در دوران جنگ، نشان‌دهنده اهمیت آمادگی و تاب‌آوری نظام سلامت در حفظ خدمات حیاتی است. بنابراین، تضمین واکسیناسیون کودکان در شرایط جنگی باید به‌عنوان بخشی جدایی‌ناپذیر از راهبردهای ایمنی، پیشگیری از بیماری و حفاظت از نسل آینده مورد توجه قرار گیرد.

واژگان کلیدی: *ایمنی جمعی، بیماری‌های واگیر، پیشگیری از بیماری، شرایط جنگی، واکسیناسیون کودکان*

به این مقاله، به صورت زیر استناد کنید:

دل‌پیشه ع. واکسیناسیون کودکان در برابر بیماری‌های واگیر در شرایط جنگی، مسیری اجتناب‌ناپذیر برای ارتقای ایمنی و پیشگیری از مرگ و میر. ارتقای ایمنی و پیشگیری از مصدومیت‌ها. ۱۴۰۵؛۱۴(۱):۴-۱. https://doi.org/10.22037/iipm.v14i1.53531

***نویسنده مسئول مکاتبات:** a.delpisheh@sbums.ac.ir

 • This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

از دیرباز واکسن‌ها یکی از قدرتمندترین ابزارها در حوزه بهداشت عمومی بوده‌اند و از زمان کشف تاکنون جان بیش از صدها میلیون نفر را نجات داده‌اند (۱). تاکنون هیچ ابزاری برای مقابله با بیماری ها به اندازه پیشگیری مؤثر نبوده است؛ واکسیناسیون، بیش و پیش از آنکه یک مداخله پزشکی باشد یک اقدام مهم برای بقای جوامع انسانی است؛ وقتی کودکی در برابر سرخک، فلج اطفال، هپاتیت ب و کزاز ایمن می‌شود تنها یک بیماری ساده دفع نمی‌شود بلکه مسیر زندگی آن کودک از ناتوانی‌های جسمی و حتی فاجعه منتهی به مرگ‌ومیر پاکسازی می‌گردد (۲).

اهمیت این موضوع زمانی بیشتر روشن می‌شود که به هزینه‌های سنگین درمان اندیشیده شود؛ یک روز بستری در بیمارستان، تأمین داروهای خاص یا پیامدهای ماندگار یک بیماری ناتوان‌کننده، هزینه‌ای کمرشکن به خانواده و نظام سلامت تحمیل می‌کند. به تعبیری واکسیناسیون به معنای واقعی کلمه سرمایه‌گذاری با سود بی‌نهایت است و در واقع با کمترین هزینه بزرگترین دستاورد، یعنی سلامت پایدار را به ارمغان می‌آورد (۳).

مفهوم «ایمنی جمعی» در این راستا بسیار پراهمیت است چرا که واکسیناسیون یک امر شخصی نیست بلکه یک مسئولیت اجتماعی است. وقتی پوشش واکسیناسیون در یک جامعه به سطح ایده‌آل می‌رسد زنجیره انتقال بیماری قطع می‌شود؛ در این حالت حتی کودکانی که به دلیل بیماری‌های زمینه‌ای یا نقص سیستم ایمنی نمی‌توانند واکسن دریافت کنند، زیر چتر حمایتی واکسینه‌شده‌های دیگر قرار می‌گیرند. بنابراین وقتی مادری فرزندش را برای واکسیناسیون به مرکز سلامت می‌برد او نه فقط برای سلامت فرزند خود بلکه برای صیانت از کودکی در همسایگی‌اش، در شهر و در کشورش و بلکه در جهان اقدام می‌کند؛ این یک قرارداد نانوشته اجتماعی و به عبارتی پیمانی برای بقای جمعی است (۴).

در جنگ به علت تغییر شرایط عادی جابه جایی انبوه جمعیت توقف خدمات بهداشتی درمانی بار اضافی ناشی از مصدومان وحشت عمومی تخریب زیر ساخت‌های بهداشت تغذیه و آب آشامیدنی تهدید نیروی انسانی تضعیف شرایط امنیتی، اجتماعی و اقتصادی ساختارهای بهداشتی مناطق درگیری و طیفی از مناطق مجاور از رده فعالیت خارج یا منهدم می‌شوند. این شرایط موجبات همه‌گیری‌های تهدیدکننده و مرگبار و بروز فجایع انسانی ناشی از جنگ را فراهم می‌سازند (۵).

در سال ۲۰۲۵ بر اساس داده‌های سازمان جهانی بهداشت و صندوق کودکان سازمان ملل متحد، حدود ۹۰ درصد از نوزادان دست‌کم یک دوز از واکسن دیفتری-کزاز و ۸۵ درصد نیز هر سه دوز آن را دریافت کرده‌اند. با این حال، ۱۳/۵ میلیون کودک هیچ واکسنی دریافت نکردند. طبق این گزارش، بیش از نصف کودکانی که از واکسیناسیون محروم مانده‌اند، در مناطقی زندگی می‌کنند که ثبات سیاسی وجود ندارد، جنگ در جریان است و به دلیل کمبود بودجه، خدمات بهداشتی و درمانی ناکافی است. اکثر کودکانی که واکسن دریافت نکرده‌اند در مناطقی هستند که مشکل امنیتی وجود دارد و دسترسی به آن مناطق دشوار است. این کودکان با مشکل سوءتغذیه، عدم دسترسی به خدمات بهداشتی و کمبود حمایتی اجتماعی روبرو هستند. مشکل دیگر اینکه به دلیل اطلاعات نادرست، خانواده‌ها اجازه نمی‌دهند به کودکانشان واکسن تزریق شود. برای فائق شدن بر این مشکل باید به هر راه ممکن به تک تک کودکان دسترسی پیدا کرد و در جاهایی که اعتماد مردم به نظام سلامت تضعیف شده، این اعتماد را دوباره بازسازی نمود. هیچ کودکی نباید به دلیل بیماری‌ای که با واکسیناسیون قابل پیشگیری است، رنج بکشد (۶).

شعار هفته جهانی ایمن‌سازی در سال جاری، با این دیدگاه که واکسن‌ها چگونه به طور ایمن از افراد، خانواده‌ها و جوامع در طول نسل‌ها محافظت کرده‌اند و همچنان از آینده ما صیانت می‌کنند، تعیین شده است. با ایجاد اعتماد برای خانواده‌ها و مخصوصاً والدین جوان و به اشتراک‌گذاری اطلاعات دقیق می‌توانیم به خانواده‌ها کمک کنیم تا تصمیم‌هایی آگاهانه و نجات‌بخش برای خود، فرزندان‌شان و نسل‌های آینده بگیرند (۷). امروزه با اعلام مسرت بخش وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی مبنی بر اینکه حتی یک واکسن در طول جنگ در کشورمان به تعویق نیفتاده است و نیز اجرای موفق برنامه واکسیناسیون علیه ۱۲ بیماری عفونی مهم و واگیردار در جهان و ایران، کودکان بیشتری نسبت به هر زمان دیگری در تاریخ بشر، زنده می‌مانند تا اولین سال تولد خود را ببینند و سپس رشد کنند، عاشق شوند، خانواده تشکیل دهند و به سالمندی برسند.

 • This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

References

1. Dharel D, Paudel D, Muhajarine N. Impact of reduced institutional delivery coverage on neonatal survival during the peak of coronavirus disease 2019 pandemic in Nepal: Estimates using Lives Saved Tool model. Women's Health. 2025;21:17455057251347717. https://doi.org/10.1177/17455057251347717
2. Pagcatipunan MR, Esteban-Ipac NA, Tanyu KA. Philippine guidelines for periodic health examination: pediatric immunization. Acta Medica Philippina. 2026;60(10):107. https://doi.org/10.47895/amp.v60i10.11356
3. Scholz S, Schwarz M, Beck E, Meszaros K, Schneider M, Ultsch B, Greiner W. Public health impact and cost-effectiveness analysis of routine infant 4CMenB vaccination in Germany to prevent serogroup B invasive meningococcal disease. Infectious Diseases and Therapy. 2022;11(1):367-387. https://doi.org/10.1007/s40121-021-00573-w
4. Plans-Rubió P. Measles vaccination coverage and anti-measles herd immunity levels in the world and WHO regions worsened from 2019 to 2023. Vaccines. 2025;13(2):157. https://doi.org/10.3390/vaccines13020157
5. Rabayaa M. Beyond the battlefield: an analysis of the war-related health impacts in the Gaza strip, Palestine. Frontiers in Public Health. 2026;14:1739474. https://doi.org/10.3389/fpubh.2026.1739474
6. Hussein SA, Osman MM, Hassan MM, Hassan YS, Hussein AA, Adem R, Fuje MM, Ali AN, Mohamed AH, Mohamud KH, Ibrahim AM. Diphtheria outbreak in Somalia: a weekly sitrep on the recent health crisis-2025. Tropical Medicine and Health. 2025;53(1):167. https://doi.org/10.1186/s41182-025-00843-0
7. Gschwend MH, Faust E, Rousculp MD, Toback S. The shadow of reactogenicity: parental hesitancy due to prior vaccine experiences. Vaccine. 2026;72:128120. https://doi.org/10.1016/j.vaccine.2025.128120

 • This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License